

پاسخی به انقلاب اطلاعات: حرکت به سوی کتابخانه‌های بدون دیوار^(۱)

نوشته جیمز مایکل

ترجمه: محمود سالاری^(۲)

چکیده

این مقاله عناصر یک طرح پیشنهادی را برای توسعه کتابخانه‌های بدون دیوار توصیف می‌کند. این عناصر عبارت است از:

- (۱) اتصال مراکز به یکدیگر.
 - (۲) قابلیت میان‌کنش نظام‌ها: توانائی گفت‌گویی یک رایانه با رایانه دیگر، حتی زمانی که هر دو نهادارای نظام‌های جداگانه و نسبت به یکدیگر تفاوت بسیار داشته باشند.
 - (۳) یک پارچه‌گی: دسترسی به منابع درون و خارج از کتابخانه را با یک محیط ارتباطی یکسان فراهم می‌کند.
 - (۴) واسطه‌گری: همانند خدمات برای منابع چاپی، خدماتی را نیز برای منابع شبکه‌ای ایجاد می‌کند.
 - (۵) وابستگی متقابل: به منظور ارائه خدمات مطلوب به کاربران بالفعل و بالقوه جامعه خود، باید وابستگی متقابل خود را به کتابخانه‌ها و منابع دیگر، اعلان کرد.
- به عنوان فراهم آورندگان خدمات کتابخانه‌ای، ما نیز در پاسخگویی به انقلاب سه جانبه شبکه‌ها، اطلاعات و تکنولوژی با مشکلات و دشواری‌هایی مواجه هستیم. از ما می‌خواهند

۱- این نوشته ترجمه متن زیر است:

James Michael. Responding to the Revolution: Becoming the library without walls. In: " From A to Z. 39.50 A Networking Primer " by James J.Micheal and Mark Hinnebusch, london: Mecklermedia, 1995.

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد گروه کتابداری دانشگاه فردوسی مشهد .

به عنوان فراهم آوردن خدمات کتابخانه‌ای، ما نیز در پاسخگویی به انقلاب سه جانبه شبکه‌ها، اطلاعات و تکنولوژی با مشکلات و دشواری‌هایی مواجه هستیم. از ما می‌خواهند تغییرات بنیادی در کل امور کتابخانه به وجود آوریم و در اینکه چگونه، به چه کسی، و چه وقت خدمت ارائه دهیم، تجدید نظر کنیم. گویا این تغییرات کافی نیست و، مشکلات مهم دیگری در پیش رو داریم، نظیر:

- بودجه ناکافی
- نبود متخصصان فنی
- حجم فوق‌العاده کار
- فشار برای فراهم کردن امکان دستیابی به شبکه‌ها
- فن‌آوری رایانه‌ای ناکافی یا کهنه
- اظهار نظرهای متفاوت درباره خودکار ساختن امور
- اظهار نظرهای متفاوت درباره شبکه‌ها

چالش‌ها (۱)

در آغاز لازم است بررسی کنیم که ما در تلاش رسیدن به چه چیزی هستیم. کتابخانه بدون دیوار چیست؟ این گونه کتابخانه‌ها گاه کتابخانه مجازی و گاه کتابخانه الکترونیکی نامیده می‌شوند. این کتابخانه نه فقط به منابع درون بلکه به منابع و رای ساختمانش نیز دسترسی دارد. درست همان طوری که این کتابخانه منابع داخل خود را به شیوه‌ای به هنگام تحویل می‌کند، لازم است منابع خارج از ساختمان خود را نیز بسرعت (از طریق شبکه‌ها) به استفاده کنندگانش ارائه دهد. این منابع در عمل ممکن است به کاربری تحویل شود که هرگز او را نمی‌بینیم و ممکن است وی در خانه‌اش، در دفترش یا اتاقی در هتلی که برای سفر تجارتي در آن اقامت دارد، باشد. کتابخانه بدون دیوار، به شبکه‌هایی دسترسی دارد که شامل صدها و هزاران منبع به شکل الکترونیکی است و توان کمک به استفاده کنندگان در دستیابی و دریافت اطلاعات قابل استفاده از منابع مذکور را داراست. کتابخانه‌ها نهادهایی سامان یافته‌اند اما کتابخانه‌های

بدون دیوار این گونه نیستند. کتابخانه مجازی همانند مارپیچی تو در تو، عجیب و ناشناخته است.

بعضی از افراد داده‌های منابع چاپی را حدود ۵ درصد کل داده‌های قابل دسترس تخمین می‌زنند. ۹۵ درصد بقیه داده‌ها به شکل های دیگر موجود است. این وضعیت مشکل فوق‌العاده‌ای پیش روی کارکنان کتابخانه می‌گذارد. کتابداران می‌دانند که چگونه مواد چاپی را خریداری و فهرست نویسی کنند، نمایش دهند، برای آنها نمایه بسازند و برای استفاده کنندگان قابل دسترس نمایند. اما آنها از نظر دسترس‌پذیر ساختن اطلاعات الکترونیکی سازمان یافته نیستند. استفاده کنندگان نیازمند دسترسی به داده‌هایی که معمولاً در شبکه‌ها موجودند، می‌خواهند بدانند که چگونه و کجا منابع را بیابند، چگونه پایگاه‌های داده‌ای را جست و جو کنند و ۹۹/۹۹ درصد از داده‌های نامربوط را کنار بگذارند، و نیاز دارند داده‌های قابل فهم در اختیار داشته باشند. افزون بر آن، استفاده کنندگان به روش دستیابی آسان و آشنا در پایانه یا رایانه شخصی نیاز دارند. با وجود این، پایگاه‌های شبکه‌ای از روش استاندارد و یک دستی برای جست و جو یا بازبینی برخوردار نیستند. محل‌های این پایگاه‌های در هیچ راهنمایی که بتوان به سادگی آن را به دست آورد، داخل پایگاه شد و به جست و جو پرداخت، پیدا نمی‌شود.

علاوه بر آن، پایگاه‌ها و شبکه‌های قابل دسترس، باغ وحشی مملو از نژادها، انواع و گونه‌های متفاوت هستند. شبکه‌های کنونی را می‌توان به شبکه‌های تلفن تشبیه کرد که نه راهنما و نه کمک‌هایی برای راهنمایی دارد. اگر خط تلفنی بدون راهنمای تلفن در اختیار داشته باشیم، برای ما فایده بسیار کمی دارد. می‌توان شماره تلفن دوستان خود را گرفت و شروع به تهیه یک راهنما کرد، همچنین شخص می‌تواند با رفتن به مجالس، همایش‌ها و تبادل کارتهای تجارتي و نظایر آن، شماره‌های بیشتری را به راهنمای شخصی خود بیافزاید. اما مطمئناً راهنمای تلفن شهری (white pages) و راهنمای موسسات تجاری و بازرگانی (yellow pages) و نیز شرکتهای خدماتی راهنما مطمئناً چیزهای خوبی خواهند بود.

برای استفاده از منابع روی شبکه‌ها، تعداد قلیلی راهنما و از آن کمتر، کمک برای راهنمایی وجود دارد. برخی فهرستها و سیاهه‌ها هست، اما آنها حتی برای جستجوی سطحی آنچه که قابل دسترس است کافی نیستند. برای همین، استفاده کنندگان با مبادله نشانیهای پست

الکترونیکی، نشانی های لیست سروها (Listserv) و نشانی های فایل های قابل دسترس برای خودشان سیاهه‌هایی ایجاد می‌کنند.

مشکلات دیگری که استفاده کنندگان شبکه با آن مواجه‌اند عبارت است از: مشکلات دستیابی، کثرت محیط های ارتباط دو سویه (Interface)، مراحل پیچیده ورود به سیستم، عدم راهنما (Help)، بازیابی اطلاعات نامربوط یا عدم بازیابی، و کمک بسیار اندک. راه حل کاملاً رضایت بخشی وجود ندارد. با وجود این، هزاران نفر از شبکه و منابع قابل دسترس در شبکه‌ها استفاده می‌کنند. برخی افراد در استفاده از شبکه‌ها واقعاً حرفه‌ای شده‌اند اما همه این طور نیستند. بسیاری از کاربران را باید آموزش داد که چگونه به منابع گسترده قابل دسترس در شبکه‌ها دست یابند و از آنها استفاده کنند.

به عنوان کتابدار، ما همواره مردم را در جهت دسترسی به مجموعه‌های چاپی خود یاری کرده‌ایم، بدین معنا که آنها را در استفاده از برگه دان‌ها یا فهرست رایانه‌ای کمک کرده‌ایم. ما باید همچنین مسئولیت کمک به مردم در جهت دستیابی به منابع شبکه‌ای را نیز بپذیریم. با وجود این، آموزش استفاده از فن‌آوری آسان نیست و لازم است که طرح بسیار با دقتی در راستای چگونگی استفاده از خدمات شبکه‌ای به بهترین وجه ممکن تهیه کنیم. در بسیاری از موارد، چنانچه استفاده کننده‌ای از یک کتابخانه به کتابخانه دیگر برود، عموماً با نحوه استفاده از برگه دان‌ها آشنایی دارد (البته با کمی تفاوت، نظیر رده‌بندی دیویی در مقابل رده‌بندی کنگره یا یک فهرست برگه فرهنگی در مقابل فهرست برگه‌ای مجزاً برای نویسنده/عنوان/فهرست موضوعی).

با پیدایش فهرست های پیوسته، کاربرانی که از کتابخانه‌ای به کتابخانه دیگر می‌روند با تنوع زیادی در جست و جوی فهرست های رایانه‌ای روبه رو می‌شوند. هر کارگزار نظام رایانه‌ای یک محیط رابط منحصر به فرد را برای پایگاه کتابشناختی تولید کرده است. در مورد منابع شبکه‌ای، تنوع شیوه‌های جست و جو نیز به صورت تصاعدی رشد کرده است. برای یک کاربر معمولی، تسلط به چنین تنوعی در محیط های رابط، کسب مهارت را غیر ممکن می‌کند. آیا از ما این انتظار می‌رود که چگونگی دستیابی به همه شبکه‌ها، یافتن منابع دلخواه مراجعان،

استفاده از انواع گوناگون داده سامان‌های (1) انتقال فایل و کسب مهارت‌ها در انواع استراتژی‌های جست و جو را به کاربران خود بیاموزیم؟ این امری غیرممکن است.

مایلم طرحی مقدماتی را پیشنهاد کنم که با پیروی از آن کتابخانه‌ها می‌توانند دسترسی به شبکه را ساده‌تر کنند- آن هم به شیوه منطقی و نه به صورتی غیرواقعی و اسرارآمیز. در حقیقت مفهوم کتابخانه بدون دیوار در هاله‌ای از افسانه ابهام قرار گرفته است که قادر به ارائه (ترسیم) تصویری روشن و صحیح از مفهوم کتابخانه بدون دیوار نیست.

طرح پیشنهادی مورد نظر برای کتابخانه‌های بدون دیوار شامل عناصر زیر است.

۱. اتصال مراکز به یکدیگر (۲)

۲. قابلیت میان کنش نظام‌ها (۳)

۳. یک پارچگی (۴)

۴. واسطه‌گری (۵)

۵. وابستگی متقابل (۶)

اتصال مراکز به یکدیگر

اتصال به یک شبکه یا اتصال میان مراکز، اصلی‌ترین و اساسی‌ترین جزء در جهت تشکیل کتابخانه‌های بدون دیوار است. دستیابی به منزله فراهم ساختن دستیابی به منابع موجود در شبکه‌هاست. درک این موضوع نیاز به نبوغ ندارد. اتصال میان مراکز به اشکال متعدد امکان‌پذیر است. اتصال می‌تواند از طریق خط تلفن، یک خط اختصاصی، اتصال به یک شبکه محلی (LAN) یا شبکه گسترده (WAN) یا یک گره (Node) در یک شبکه برقرار شود. همه این روشها دستیابی به منابع شبکه‌ای را فراهم می‌سازد. البته بعضی روشها، ساده‌تر و بهتر از

1. Protocols

2. interconnectivity

3. interoperability

4. integration

5. intermediation

6. interdependency

دیگر روشهاست. پس ابهام در چیست؟ داستان این است که اتصال میان شبکه‌ها (مراکز) همه آن چیزی نیست که مورد نیاز است. همانطور که در بالا اشاره شد، هنگامی که کاربری ارتباط برقرار می‌کند، هیچ راهنمایی و هدایتی وجود ندارد. برقراری اتصال صرف، مشکل سهولت استفاده و محیط ارتباطی قابل فهم را حل نمی‌کند. اتصال، عنصر اساسی کتابخانه‌های بدون دیوار است، اما به تنهایی کافی نیست.

قابلیت کنش میان شبکه‌ها (نظام‌ها)

قابلیت میان کنش شبکه‌ها عبارت است از توانایی گفتگوی یک رایانه با رایانه دیگر حتی وقتی هر دوی آنها نظامهای جداگانه‌ای باشند که نسبت به یکدیگر تفاوت بسیار دارند. این داده‌سامان ارتباط رایانه‌ای، بر مدل سرویس گیرنده/سرویس دهنده مبتنی است. استانداردهای بسیار دقیقی لازم است که گفتگو میان یک موجود بی‌زبان (رایانه سرویس دهنده) با موجود بی‌زبان دیگر (رایانه سرویس گیرنده) را ممکن سازد. حتی وجود یک بایت ناهماهنگی کنش‌پذیری میان شبکه‌ها را مختل می‌سازد. کنش متقابل به چیزی فراتر از ارتباط پایانه‌ای یک کاربر به رایانه دیگر نیاز دارد.

تاکنون دو داده سامان سرویس گیرنده/سرویس دهنده به منظور ایجاد قابلیت کنش‌پذیری متقابل تدوین شده است. استاندارد 10162, 10163 از سوی سازمان بین‌المللی استاندارد (ISO) برای "استاندارد مشخصات جستجو و بازیابی" (SR) و استاندارد 1992-239.50 از سوی سازمان استانداردهای اطلاعات ملی (NISO) برای «استاندارد بازیابی اطلاعات» (IR). در حال حاضر این دو داده سامان سرویس گیرنده/سرویس دهنده کنش متقابل را میسر می‌سازند. در این صورت مشکل چیست؟

کنش متقابل به یک مدل ویژه استاندارد برای سرویس گیرنده/سرویس دهنده نیاز دارد. اما همه مدل‌های سرویس گیرنده/سرویس دهنده از قابلیت کنش متقابل برخوردار نیستند. بعضی از مدل‌های سرویس گیرنده/سرویس دهنده صرفاً دستیابی رایانه‌های شخصی (PC) را به سرویس دهنده فایل‌ها مهیا می‌سازند یا توانایی توزیع کالا را میان رایانه‌های راه دور و رایانه‌های موجود در شبکه فراهم می‌کنند. چنین مدل‌هایی از سرویس گیرنده/سرویس دهنده

نمی‌توانند قابلیت کنش متقابل برای جستجو و بازیابی اطلاعات را که برای کنش متقابل شبکه کتابخانه مورد نیاز است ارائه کنند.

ویژگی شایان ذکر قابلیت کنش متقابل در بازیابی اطلاعات، امکان استفاده از استراتژی جستجو و نمایشی است که کاربران با آن آشنایی دارند.

کنش متقابل بخشی از طرح پیشنهادی برای کتابخانه بدون دیوار است که امکان یک محیط ساده ارتباطی را فراهم می‌کند. بندرت ممکن است محیط‌های ارتباطی که فروشندگان متعدد ارائه می‌دهند با یکدیگر سازگار باشند. چون محیط‌های دسترسی پیوسته با یکدیگر سازگار نیستند، برای کاربران ناآشنا، برای اجرای جستجو روی یک سرورس گیرنده بازیابی اطلاعات معین، استفاده از یک موتور جستجوی آشنا ضروری است. داده سامان IR، جستجوهای کاربران را در قالب یک ساختار به نحوی استاندارد که در طول شبکه منتقل می‌شود، قرار می‌دهد و به وسیله سرورس دهنده راه دور به صورت جستجویی که برای پایگاه اطلاعاتی شناخته شده است، ترجمه می‌کند. نتایج این جستجو سپس به سرورس گیرنده باز گردانده شده و به شکل و صورتی آشنا برای کاربر ترجمه و ارائه می‌شود.

قابلیت کنش متقابل، آن چیزی است که هم دستیابی به شبکه را مهیا و هم موتورهای جستجوی راه دور را نامرئی می‌سازد. کنش متقابل بازیابی اطلاعات موجب می‌شود شبکه‌ها، و نشانی‌های آنها و انواع موتورهای جستجو از دید کاربر پنهان شود. اما کماکان حول و حوش بازیابی اطلاعات وجود دارد:

اولین افسانه: بعضی از فروشندگان، داده سامان‌های «شبه بازیابی» اطلاعات یا «با حال و هوای بازیابی» تدوین کرده‌اند. بازیابی اطلاعات دقیقاً باید رعایت شود و قابلیت کنش متقابل را به نمایش گذارد. در غیر این صورت، خیالی بیش نیست.

دومین افسانه: IR (داده سامان بازیابی اطلاعات) آنچه را که برای استفاده کامل از شبکه‌ها مورد نیاز است، فراهم می‌کند. IR اکنون داده سامانی است که کنش متقابل را میسر می‌سازد اما هنوز

کار بسیاری باید انجام شود و مشکلات زیادی است که باید حل گردد. در حال حاضر IR نمی‌تواند تصویر درخواستهای تحویل مدرک، تصاویر ویدئویی متحرک یا راهنماها را عرضه نماید، اما این موارد، همه در دست طراحی است.

سومین افسانه: نتایج جستجو با IR با نتایج جستجو از نظام های محلی کاربران سازگاری خواهد داشت. البته ممکن است همیشه این گونه نباشد. به طور مثال، جستجو از طریق نام مؤلف در یک نظام داخلی ممکن است به بازیابی شناسه شخصی، شناسه تنالگانی شناسه کنفرانسی منتهی شود. همان جستجو در یک سرویس دهنده راه دور ممکن است هیچ یا یکی از سه مورد فوق را بازیابی کند. جستجوی مناسب در پایگاه های راه دور ممکن است برای نویسنده شخصی باشد و نه نویسنده به طور عام.

چهارمین افسانه: چهارمین افسانه IR به عنصر بعدی طرح پیشنهادی یعنی یک پارچگی منتهی می‌شود.

یک پارچگی

چهارمین افسانه این است که IR می‌تواند فرآوردای مستقل باشد. هر چند IR مطمئناً می‌تواند فرآوردای مستقل باشد، اما این استقلال درحدهی نیست که قادر باشد مشکلات دستیابی کاربران خود و محیط های ارتباطی را رفع کند. بسیاری از فروشندگان، سرویس گیرنده های مستقل و نیز سرویس دهنده های مستقل را خواهند ساخت و به فروش خواهند رساند. به هر حال، هر یک از ما در این جا نه به عنوان فرد بلکه به منزله کاربران بالقوه فرآورده های کاملاً رایانه ای کتابخانه به حساب می‌آئیم. آنچه بدان نیاز داریم، عبارت است از فرآورده IR که به طور کامل در نظام محلی ادغام شده باشد. هدف IR فراهم ساختن دسترسی به منابع درون کتابخانه و بیرون از کتابخانه در محیط ارتباطی است. برای تحقق این هدف به یک فرآورده یک پارچه نیاز داریم. چنانچه IR به صورت یک پارچه نباشد، کاربر قادر نیست به سهولت و سرعت از پایگاه محلی (که اطلاعات موجودی ها و در دسترس بودن آنها را در

بردارد) به پایگاه های دور دست راه یابد.

برای مثال: اگر جستجوی برای نشریه ای ادواری در نظام های محلی صورت بگیرد و نتیجه جستجو صفر باشد، فقط IR یک پارچه این امکان را فراهم خواهد ساخت که کاربر، پایگاه راه دور را انتخاب کند و دومین جستجو را بدون تایپ دوباره عبارت جستجو ادامه دهد.

واسطه بودن

چهارمین بخش از طرح پیشنهادی عبارت است از توجه جدی به نقش " واسطه بودن" بین استفاده کنندگان و منابع اطلاعاتی. ما مواد چاپی را خریداری، فهرست نویسی و رده بندی می کنیم و در قفسه ها جای می دهیم. ما همواره همچون یک واسطه عمل کرده ایم تا دسترسی به مجموعه چاپی کتابخانه مان را فراهم کنیم. ما برگه دانه ها، فهرستهای رایانه ای پیوسته، خدمات مرجع، آموزش کتابشناختی بخش مرجع و خدمات دهی را به خوانندگان ایجاد کرده ایم. در واقع، اختصاص بودجه برای پرسنل کتابخانه، بخش عمده بودجه کتابخانه ها را در برمی گیرد و آشکارا نشان می دهد که جنبه های خدمات رسانی و عمل کردن به عنوان واسطه، مهمترین عملکرد ماست. کتابخانه های ما عمدتاً سازمان های خدمت مدارند.

برای تبدیل شدن به کتابخانه های بدون دیوار (یعنی، ارائه خدمات از منابع الکترونیکی موجود در شبکه ها در سطح خدماتی که در مورد منابع چاپی ارائه می کنیم) باید در مورد منابع شبکه ای نیز همچون واسطه عمل کنیم. لازم است به شبکه ها دسترسی پیدا کرده، منابع آنها را فهرست نویسی کنیم و نسبت به نمایه منابع نیز امکان دسترسی را به وجود آوریم. ما باید خدمات مرجع داخلی، خدمات مرجع تلفنی، آموزش، راهنمایی در استفاده از شبکه ها و برخی خدمات را که نظیر آنها به صورت مواد چاپی موجود نیست فراهم کنیم.

لازم است ارتباط کاری تنگاتنگ با فروشندگان نظام های خودکار برقرار کنیم تا آنها در پشتیبانی از نظام ها و تأمین پرونده های مورد نظر، فراهم کردن توانمندی های جستجوی هوشمندتر و تهیه نرم افزارهایی که به نحوی کاربران را در بازیابی اطلاعات و مواد مرتبط یاری کند، به یاری ما بشتابند. بسادگی نمی توان از مردم خواست که بدون اندیشه کافی از یک شبکه استفاده کنند. این امر مانند این است که پشت میز مرجع بنشینیم و در پاسخ به درخواست

کننده یک ماده چاپی فقط به محل نگهداری آن ماده اشاره کنیم. به کارگیری یک چنین شیوه ای در ارائه خدمات اطلاع رسانی پذیرفتنی نیست.

وابستگی متقابل

آخرین گام در طرح پیشنهادی برای کتابخانه‌های بدون دیوار عبارت است از وابستگی متقابل. درک این واقعیت آسانترین و درعین حال دشوارترین کار است. آسانترین به این سبب که صرفاً یک نوع نگرش به حساب می‌آید. مشکل‌ترین به این دلیل که جای این نگرش در حرفه کتابداری خالی است. کتابداران و هیأت‌های اُمنای این باورند که کتابخانه واحدی خود کفایت در مورد کتابخانه‌های دانشگاهی، نگرش آن است که کتابخانه به خاطر بزرگی و کیفیت مجموعه شان واحدی بااهمیت هستند.

به نظر می‌رسد اغلب کتابداران و هیأت‌های اُمنای متعصب و تنگ نظرند. بله، ما عملاً همکاری و مشارکت می‌کنیم. ما طرح‌های مجموعه سازی تعاونی، امانت متقابل و امانت بین کتابخانه‌ای داریم. مسأله آن است که این ترتیبات تعاونی کفایت می‌کنند. با این حال، هنگامی که هیأت‌های اُمنای کارکنان کتابخانه آگاهی می‌یابند که مؤسسه هایشان برای فراهم کردن بخش اعظم آنچه که کاربران بالفعل یا کاربران بالقوه آنها طلب می‌کنند، از منابع مالی و فضای لازم برخوردار نیستند، قطعاً باید مفهوم "وابستگی متقابل" را درک کنند.

گرچه قصور بسیاری از کتابخانه‌ها نسبت به مشارکت کامل در قراردادهای تعاونی - که در بالا به آن اشاره شد - به اندازه کافی ناخوشایند است اما قصور در شناخت و درک "وابستگی متقابل" به مراتب ناخوشایندتر است. اگر آگاه نباشیم که برای بعضی منابع اطلاعاتی به دیگران وابسته‌ایم، بخش بزرگی از جامعه استفاده‌کنندگان ما از خدمات محروم خواهند ماند زیرا هیچ کتابخانه‌ای نمی‌تواند کل نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان را به اتکای منابع داخلی خود برآورده سازد. نکته این است که اگر کتابخانه در فراهم ساختن امکان دستیابی به منابع شبکه‌ای نیز قصور ورزد، مسأله به مراتب وخیم‌تر خواهد شد. واقعیت این است که ما نه می‌توانیم کل مواد چاپی را در کتابخانه خود جای دهیم و نه می‌توانیم دستیابی عملی به همه منابع الکترونیکی موجود را فراهم آوریم.

اگر برای ما باوریم که ایجاد پایگاه های محلی و تهیه پایگاه های موجود در لوح فشرده (CD_ROM)، پاسخگوی مطلوبی برای رفع نیازهای اطلاعاتی استفاده کنندگان هستند، خود را فریب داده و منابع کتابخانه را به شیوه های نامطلوب اداره کرده ایم. برای ارائه خدمات کافی به استفاده کنندگان بالفعل و خدمت رسانی به استفاده کنندگان بالقوه در جامعه باید "وابستگی متقابل" را درک کنیم یا به صورت پیش فرض، عدم تمایل ارائه خدمت به بخش بزرگی از جامعه یعنی آنهایی را که در حال حاضر از منابع ما استفاده نمی کنند، را تأیید کنیم.

اگر مسئولان و کارکنان تصمیم بگیرند که مفهوم "وابستگی متقابل" را نادیده انگارند، باید مسئولیت قصور در برآورده نشدن نیازهای اطلاعاتی جامعه را نیز به عهده گیرند. هیچ کتابخانه ای نمی تواند دارای همه چیز و برای همه مردم باشد. درک مفهوم "وابستگی متقابل" نه تنها می تواند زیربنای خدمات را گسترش دهد، بلکه می تواند مبنای حمایت و پشتیبانی ما را نیز وسعت بخشد.

نتیجه گیری

هیچ نوشدارویی را برای هر چیزی که کتابخانه می‌تواند انجام دهد یا کتابخانه می‌باید برای هر کس باشد پیشنهاد نمی‌کنم. من تنها عناصری را از "طرح پیشنهادی" برای ایجاد مفهوم "کتابخانه بدون دیوار" و نیز درک شفاف تری از گام‌های ضروری برای گسترش خدمات استفاده‌کنندگان پیشنهاد می‌کنم.

سخن من آن است که کتابخانه بدون دیوار شدن، بهتر از منقرض گشتن است.